

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Факультет економіки, управління та інженерії**

Кафедра фінансів

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

«Механізми та інструменти управління ліквідністю банківської системи»

Виконав

студент II курсу
групи ФБСС-2м

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 072 «Фінанси,

банківська справа та страхування» _____ Шкирта Едуард Юрійович

Науковий керівник

к.е.н., доцент

_____ Гладинець Наталія Юріївна

Робота допускається до захисту:

Зав. кафедри фінансів

д.е.н., професор

_____ Черничко Т.В.

Мукачєво – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОЇ ЛІКВІДНОСТІ	6
1.1. Теоретичні засади банківської ліквідності та фактори, що її визначають	6
1.2. Загальні принципи та методи управління ліквідністю банку	15
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ	31
2.1. Загальна оцінка діяльності АТ «ОТП Банк»	31
2.2. Оцінка ліквідності та ГЕП аналіз АТ «ОТП Банк»	41
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ	49
3.1. Зарубіжний досвід управління ліквідністю комерційних банків та можливості його застосування в Україні	49
3.2. Шляхи підвищення ліквідності комерційних банків	57
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність теми. Аналіз ліквідності банку є невід'ємною частиною розвитку банку, з а рахунок якої росте привабливість банків для потенційних позичальників або інвесторів. Нормальна ліквідність банку свідчить про оптимальне використання ресурсів банку та хорошу забалансованість кредитного портфелю. За рахунок зарубіжної практики в темі ліквідності можна підняти загальний рівень банківської системи до європейського рівня, або хоча б трохи покращити сьогоднішні результати.

Дослідженню проблем управління ліквідністю банківської системи присвячені праці провідних вітчизняних і зарубіжних економістів. Значний внесок у розвиток теорії та практики управління ліквідністю банківської системи здійснили М.Д. Алексеєнко, О.В. Васюренко, О.В. Дзюблюк, Ж.М. Довгань, І.Б. Івасів, О.І. Лаврушин, Ф. Мишкін, С.В. Міщенко, М. Мороз, Дж. Ф. Сінкі, Р.І. Тиркало, Л.О. Примостка, П. Роуз тощо. Переважна більшість праць науковців зорієнтована на дослідженні загальних теоретичних засад управління ліквідністю. Разом з тим недостатньо дослідженими залишаються питання визначення нових напрямів та інноваційних інструментів і методів управління ліквідністю банківської системи в умовах циклічного розвитку економіки та зростання рівня ризиків. Особливої уваги заслуговують питання застосування новітніх підходів щодо розробки механізмів управління ліквідністю банків з урахуванням міжнародних стандартів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконана відповідно до напряму науково-дослідної роботи кафедри фінансів Мукачівського державного університету за темою «Моделювання, прогнозування та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансового регулювання структурних зрушень в економіці України» (державний реєстраційний номер №0113U008235), в межах якої автором обґрунтовано пропозиції щодо напрямів підвищення ліквідності та платоспроможності комерційних банків.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є дослідження сутності ліквідності банку та обґрунтування рекомендацій щодо покращення управління ліквідністю банків в Україні.

Завдання, які необхідно вирішити:

- дослідити теоретичні засади ліквідності банків;
- обґрунтувати принципи та методи управління ліквідністю банку;
- провести GAP-аналіз та аналіз показників ліквідності ОTR Банку;
- дослідити стратегії та методи управління ліквідністю;
- проаналізувати зарубіжний досвід покращення ліквідності банку.

Об'єктом дослідження є ліквідність банків та аналіз її показників.

Предметом дослідження є АТ «ОТР Банк» та зарубіжний досвід аналізу ліквідності.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, фундаментальні положення сучасної економічної теорії. У роботі використано наступні методи: графічний, порівняльного аналізу; фінансового аналізу; GAP-аналіз, статистично-економічний; аналіз системи коефіцієнтів ліквідності балансу банку.

Інформаційною базою дослідження виступили законодавчі та нормативно-правові акти; аналітичні та статистичні матеріали Національного банку України, матеріали науково-практичних конференцій, вітчизняної і зарубіжної літератури з питань теорії і практики управління ліквідністю банків, офіційні ресурси Internet.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні та обґрунтуванні теоретичних засад і розробленні практичних рекомендацій щодо підвищення ліквідності банку з метою покращення роботи комерційних банків з урахуванням зарубіжної практики.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та висновки, що містяться в роботі, мають практичне значення для активізації процесу управління ліквідністю банків, аналізу показників та забезпечення належного рівня фінансової стійкості комерційних банків.

Апробація результатів. Окремі результати дослідження доповідалися на III Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Фінансове регулювання зрушень у економіці України» (м. Мукачево, 20 березня 2019 р.).

Публікації. За темою дипломної роботи опублікована 1 наукова праця у збірнику матеріалів конференції.

Структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел літератури та додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження.

У першому розділі розкриваються теоретичні засади аналізу ліквідності банку та методи аналізу.

В другому розділі проведена оцінка та аналіз кредитного портфеля, фінансових результатів та ліквідності банку, включаючи GAP-аналіз.

В третьому розділі окреслений зарубіжний досвід та шляхи покращення управління ліквідністю банків.

У висновках сформульовані підсумки основних результатів дослідження.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна відмітити наступне.

Встановлено, що ліквідність балансу є співвідношенням окремих статей активу та пасиву балансу з метою порівняння їх значень зі значенням встановлених нормативів. Варто зазначити, що ліквідність балансу банку є основним фактором ліквідності самого банку. Тому немає підстав протиставляти ці поняття як несумісні.

Управління ліквідністю є складовою більш загального процесу - управління активами і пасивами банку. Тому принципи, стратегії та методи управління ліквідністю мають узгоджуватися з обраним банком підходом до управління активами і пасивами.

Для ефективного аналізу ліквідності банку використовується система показників, в яку входять: норматив миттєвої ліквідності, норматив поточної ліквідності, норматив короткострокової ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності тощо.

Ліквідність активів передбачає, що активи можуть бути безпосередньо використані для погашення боргових зобов'язань або трансформуватися в грошові та інші платіжні засоби, іншу грошову форму.

Іншим структурним елементом банківської ліквідності є категорія "ліквідні пасиви". Її суть полягає в тому, що це пасиви, які стабільно перебувають в обігу, не є надзвичайно чутливими до відсоткових ставок та постійно поповнюються. До ліквідних пасивів належать залишки на поточних рахунках постійних клієнтів банку, кредити, отримані від міжнародних фінансових організацій. Зокрема, ліквідність банку підвищується, коли мінливість залишків залучених ним коштів зменшується.

У зв'язку з високою волатильністю фінансових ринків діяльність банківських установ щодо підтримки необхідного рівня ліквідності та конкурентоспроможності на сьогоднішній день стримується наступними проблемами: зниженням рівня довіри до банківських установ через банкрутство окремих банків або неможливість вчасно виконувати зобов'язання перед клієнтами; зниженням ліквідності банків через обмежені можливості залучення

ресурсів на зовнішніх ринках, скороченням строків банківських пасивів і зниженням ліквідності заставного майна; незбалансованістю системи управління активами та пасивами банку та непристосованістю даної системи до функціонування в умовах високої волатильності фінансових ринків і криз ліквідності; неефективністю планування діяльності банку на всіх рівнях: стратегічному, тактичному та операційному; збільшенням частки простроченої заборгованості в кредитних портфелях банків через зниження платоспроможності позичальників і низьку якість роботи банків щодо мінімізації простроченої заборгованості.

Структура активів може змінюватися в залежності від зміни пасивів. Таким чином встановлюючи раціональну структуру активів, банк повинен виконувати вимоги ліквідності і, відповідно, мати оптимальну величину високоліквідних, ліквідних і менш ліквідних коштів по відношенню до зобов'язань з врахуванням строків, сум і типів.

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступний висновок про фінансові результати та кредитний портфель банку. Операційні витрати станом на 2018 рік склали 1721714 тис.грн і найбільшу частину з них складають виплати на персонал. В 2016 р. вони склали 35,91% або 524381 тис.грн а в 2018 43,23% або 774226 тис грн.

Також було проведено аналіз кредитів банку та засобів їх покриття. З проведених розрахунків видно, що юридичним особам та фізичним особам-підприємцям в 2017 році було надано кредитів на суму 15186729 тис грн або 55,67% від всіх наданих кредитів. В 2018 році сума кредитів юридичним особам та фізичним особам-підприємцям виросла і склала 16799023 тис грн. або 50,064% всіх наданих кредитів. Основним джерелом покриття кредитів є обладнання запаси та права на них.

Показники ліквідності ОТП Банку є недалекокими від оптимальних значень що свідчить про непогану роботу банку і збалансованість його портфелю. Банк в 2018 році став ще більш зосередженим на зменшенні ризику на короткотерміновій основі. Також можна сказати про стабільність банку в

короткостровій перспективі, але також видно, що банк іде в сторону забезпечення ризиків в короткостроковому терміні.

Беручи до уваги те, що метод коефіцієнтів є одним із основних методів управління ліквідністю комерційного банку, який використовують не лише самі банки в цілях регулювання, а й центральні банки країн світу у формі встановлення обов'язкових економічних нормативів, варто приділити увагу саме закордонному досвіду управління ліквідністю за допомогою коефіцієнтів. Даний метод являє собою встановлення деяких кількісних співвідношень статей активу і пасиву балансу. В одних країнах ці співвідношення встановлюють центральні банки, в інших – комерційні банки. Обсяг показників ліквідності у різних країнах неоднаковий.

Кожний комерційний банк повинен самостійно забезпечувати підтримку своєї ліквідності на заданому рівні на основі як аналізу її стану, що складається на конкретні періоди часу, так і прогнозування результатів діяльності і проведення в наступному науково обгрунтовані економічної політики в області формування статутного капіталу, фондів спеціального призначення і резервів, залучення позикових коштів сторонніх організацій, здійснення активних кредитних операцій.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>